

Warszawa, 25-09-2023 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

VII.501.145.2023.KNK/MK

Pan

Jan Nowak

**Prezes Urzędu Ochrony Danych
Osobowych**

e-PUAP

Szanowny Panie Prezesie,

do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynął wniosek Inspektora Ochrony Danych w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej (dalej jako: GOPS) dotyczący **problematyki ochrony danych osobowych w procesie wdrażania programu „Senior+” w zakresie przeprowadzania wywiadów środowiskowych wobec uczestników klubu samopomocy „Senior+”**.

Wnioskodawczynie wyraża swoje wątpliwości co do interpretacji uchwały nr 191 Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 2020 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego "Senior+" na lata 2021-2025 (M. P. z 2021 r. poz. 10) w związku z art. 106 i 107 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901 ze zm., dalej jako: ustawa o pomocy społecznej) oraz w zw. z art. 5 ust. 1 lit. b i c rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Dz. U. UE. L. z 2016 r. Nr 119, str. 1 ze zm., dalej jako: RODO).

Wnioskodawczynie wskazuje, że zgodnie ze stanowiskiem Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej wymaga się, by GOPS przeprowadzał wywiady środowiskowe u uczestników Klubów „Senior +”. Jednakże, w Jej ocenie, „jedynymi kryteriami uczestnictwa w tym programie rządowym są kryterium wieku (60+) i braku aktywności zawodowej”, nie ma więc konieczności zbierania szczegółowych danych osobowych uczestników programu wymaganych w wywiadzie środowiskowym.

Swoje wątpliwości w zakresie zgodności takiego działania z RODO, jak wskazuje Wnioskodawczynie, przedstawiają także uczestnicy lokalnego Klubu Senior+. Nie widzą oni potrzeby ujawniania swoich danych osobowych w tak obszernym zakresie, jaki wynika z kwestionariusza wywiadu środowiskowego, w tym danych wrażliwych, skoro nie służy to weryfikacji ich uprawnień. Sprawa została przedstawiona również organowi ds. ochrony danych osobowych (w załączeniu kopia wniosku z dnia 10 sierpnia 2023 r).

Mając powyższy wniosek na uwadze należy zauważyć, że z obecnie obowiązujących przepisów – jak wskazuje Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej¹ – wynika obowiązek przeprowadzenia wywiadu środowiskowego w sytuacji osób korzystających lub ubiegających się o uczestnictwo w Klubie „Senior+”. Taka wykładnia wydaje się mieć oparcie w odczytywanych wspólnie art. 106 ust 1 i 2 oraz 107 ust. 1, 1a i 1b ustawy o pomocy społecznej. Artykuł 106 ust. 2 ww. ustawy przesądza, że uczestnictwo w zajęciach klubu samopomocy, jakim jest również Klub „Senior+”, jest świadczeniem pomocy społecznej. Z art. 107 ust. 1 ww. ustawy wynika z kolei, że u osób i rodzin korzystających lub ubiegających się o świadczenia z pomocy społecznej w celu ustalenia ich sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej przeprowadza się rodzinny wywiad środowiskowy.

Wątpliwości Rzecznika Praw Obywatelskich budzi jednak wymóg przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego (wypełnienia kwestionariusza) w pełnym zakresie. Art. 107 ust. 1b ustawy o pomocy społecznej normuje, że w sprawach, o których mowa w art. 107 ust. 1 i 1a tej ustawy, wypełnia się

---

¹ Zob. https://senior.gov.pl/program_senior_plus/pokaz/626

odpowiednie części kwestionariusza wywiadu. Choć ustawodawca wprost nie wskazuje, które części kwestionariusza wywiadu powinny być pominięte przy przeprowadzaniu wywiadów w celu realizacji konkretnych świadczeń, to w art. 107 ust. 1a ustawy wskazuje na kryterium celowości przeprowadzenia wywiadu (wypełnienia kwestionariusza) jedynie w odpowiednich jego częściach. Warto przy tym zauważyć, że art. 107 ust. 1b ustawy odnosi się nie tylko do, wymienionych w ustępie 1a ww. artykułu, szczególnych podstaw prawnych przeprowadzenia wywiadu środowiskowego, ale także do art. 107 ust. 1 ustawy, czyli do ogólnej reguły przeprowadzenia takiego wywiadu.

Należy również zwrócić uwagę, że w kwestionariuszu rodzinnego wywiadu środowiskowego znajdują się rubryki (np. sytuacja mieszkaniowa rodziny, sytuacja zdrowotna), których uzupełnienie nie znajduje uzasadnienia w perspektywie celu weryfikacji wypełnienia kryteriów udziału w programie (wiek, brak aktywności zawodowej), co może powodować zrozumiały dyskomfort i obawę dotyczącą celu wymagania ujawnienia tak szerokiego zakresu danych osobowych. Takie działanie budzi więc uzasadnione wątpliwości seniorów na tle zgodności z art. 5 ust. 1 lit b i c RODO.

W konsekwencji, w ocenie Rzecznika, należy więc uznać, że **wypełnianie tych części kwestionariusza wywiadu środowiskowego, które pozostają irrelewantne z punktu widzenia celu jego wypełnienia, nie znajduje uzasadnienia z punktu widzenia art. 107 ust. 1b ustawy o pomocy społecznej oraz art. 5 ust. 1 lit b i c RODO**. Przyjęcie takiej wykładni przepisów ustawy o pomocy społecznej, która przewiduje ograniczenie zakresu przetwarzania danych osobowych uczestników programu „Senior+” w związku z koniecznością przeprowadzania wywiadu środowiskowego, będzie stanowić jednocześnie gwarancje ochrony prawa do prywatności i danych osobowych wynikających z art. 47 oraz 51 Konstytucji RP oraz zwiększy ich zaufanie do państwa.

W związku z powyższym, mając na uwadze, że przedstawione Rzecznikowi wątpliwości co do prawidłowej wykładni przepisów ustawy o pomocy społecznej w odniesieniu do uczestników klubu samopomocy „Senior+” mają istotne znaczenie w kontekście prawa do ochrony danych osobowych seniorów, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2

ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2023 r. poz. 1058), uprzejmie proszę o odniesienie się do przedstawionego powyżej stanowiska Rzecznika w niniejszej sprawie. Proszę również o nadesłanie Rzecznikowi odpowiedzi udzielonej Wnioskodawczyni.

Ponadto, bardzo proszę o informacje, czy do Prezesa UODO wpływają zapytania/skargi dotyczące przetwarzania danych osobowych w ramach programu Senior+, a także jaka jest skala tego zjawiska.

Załącznik: **1**

Z poważaniem

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

